UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Religiosis & sumptibus funerum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

a De aleatoribus[a] & aleę luſu. Rubr. v.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ De aleatorib De materia ludi vile, vide Ang. cõſ. cccli. inci. Quidã puer. & cautelã de eo q pdidit in ludo vt recu peret, vide p Cep. caut. lxviij. vide in materia q̃ habes in Berta. in vbo, ludꝰ. in pnci. & in reptorio in vbo, ludꝰ. vbi multa ſcripſi.

LEX I.

1 ☞ Lex indeterminate loquens circa locũ, & tempus, debet intelligi de omni loco & tempore.

a PRetor ait. [a] Not iſtam legem, nam in vno caſu requiritur certũ tempus & certus locus, in alio caſu nõ. Nã verberari vbiq; poteſt, furari non poteſt niſi tẽpore quo luditur. Unde ſi fur ſe vult excuſare, debet probare qd retinebat ludũ, & q furatus fuerat tempore quo ludebatur, adeo quod ſi ſimpliciter pbaret ſe furatũ fuiſſe qñ ludum retinet, nõ ſufficeret, niſi apponat quod illo tempore, quo fuit furatꝰ, ludebatur. ¶ Nota ergo q quã-
1 do lex indeterminate loquitur circa locum & tẽpus, debet intel-
b ligi de omni loco & tẽpore. Et per hoc ſis cautus[b] quãdo tu examinas teſtes ſuper inquiſitione vel accuſatione, qui dicũt ſe vidiſſe maleficium, q ſemper addas, loco & tẽpore in accuſatione cõtento, alias ſic, ſi indeterminate loquerẽtur circa locũ & tem-
* pus, & nõ probarẽt maleficium. *facit l. j. §. j. de incend. rui. nau.

ADDITIONES.

a POM. ¶ Ait pretor. Aduerte q iſte tex non habet locũ in iuramento ſecundũ Bal. in proe. feu. & do. c. j. de do. & contu. Iaſ. l. nõ ſolum. §. ſciendum. de ope no. nun.

b ALEX. ¶ Sis cautus. No. tu quãdo examinas teſtes, vt dicas loco, & tempore in accuſatione contentis, &c. cõtrariũ no. Bald. & Ful. in l. ſi defenſor. §. qui interrogatus ff. de inter. act. Bald. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiu.

* CLAV. ¶ Maleficiũ. Idẽ ſi accuſatus, vel inqſitus ſimpliciter fatentur delictũ nõ expreſſis qualitatibꝰ, vt dicit Bar. in conſ. cc xxviij. incip. Catharina accuſauit. & Roma. conſi. clxvij.

1 ☞ Statutum quod bãnito non reddatur ius, intelligit, quod de delicto in eum commiſſo non procedatur, nec per accuſationẽ nec per inquiſitionem.

a §. Quod autem. [a] No q per iſtum tex. determinat Ia. de are. vnã queſtionem.
1 Nam ſi ſtatuto cauet *quod bannito ius non reddatur intelligitur, hoc eſt, quod de delicto in eũ cõmiſſo non procedatur, nec p accuſationem, nec per inquiſitionem quod not.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Quod aũt. Iſtũ tex. pro meliori de corpore iuris alle. Bal. in l. fi. C. ſi ꝯ ius. qd ſtatutũ dicẽs bannitũ impune offendi poſſe, intelligit in ere, & in perſona dicit tamẽ q mulier bãnita nõ poterit adulterari. Et ad hoc dictũ adde l. ſi ſeruꝰ. & q ibi Bar. C. de his qui ad ecc. confu. & Bart. in l. j. §. j. ff. ad treb. & qd ibi doc. in contrarium, quod no. Bal. in l. non ſolum §. quanquã. de iureiur. vide ibi.

a Si menſor falſum[a] modum dixerit. Rubrica vi.

ADDITIO.

a P.PAV.P ¶ Si menſor falſum. Circa materiam agrimenſorum, vide Fely. in c. quia iudicante. extra de preſcrip.

LEX I.

ADuerſus. No. quod in iſtis, qui exhibent operas ſuas, que cõſiſtunt in artificio vel in aliqua arte liberali vel
a ſcientia non dicitur locatio [a] vel conductio, ſed
b magis dicitur preberi [b] opera, beneficũ cauſa. Unde inter aduocatũ & clientulũ, medicũ & in-
c firmum, doctores & ſcholares, non poteſt dici locatio[c] Facit ad ea que dixi in l. j. de varijs & extraordi. cog. & hoc propter nobile exercitium.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Dicitur locatio. Et que requirantur, vt ſit locatio, quãdo pro opera alicuius datur pecunia, vide Iaſ. in l. ſi pecunia. in prin. ff. de cõdi. cauſa dat latius in l. naturalis. §. & cum do. in j. col. ff. de preſcr. ver.

b ¶ Preberi. Uide Fel. c. dilecte de appella.

c ALEX. ¶ Dici locatio. Aduocato non competit actio locati ꝯ clientulũ, ſed actio in factum, vt hic tenet gl. & Bal. in l. j. C. de ſuf fra. licet Cy. ibi contra.

1 ☞ Actionem ineptam proponens ſuccumbit, & tunc in ſententia inſerenda eſt.

2 Ager ſemel menſuratus, iterato menſuratur, ſi aliqua partium dicit ſe deceptam.

a §. Ideo autem. [a] ¶ Nota q qui proponit actio-
1 nem ineptam ſuccũbit, & hoc ca-
b ſu inſerat cauſa in ſentẽtia. Et ex hoc §. collige[b] q licet ager ſe-
2 mel ſit mẽſuratus, ſi aliqua partiũ dicit ſe deceptã, & ſic ſe plus dediſſe vel minus recepiſſe, debet iterum menſurari.

ADDITIONES.

¶ Ideo autem. Ad iſtum §. vide no. Inſt. de actio. §. ſi minus & c. cum dilectꝰ. de emptio. & ven. & c. examinata. de iudi. POMA Uide Barba. conſi. lxij. primo volu. Anto. de Pratis in conſ. Barba. j. volu.

b ALEX. ¶ Collige. Uide quod dixi in l. quod ſi is ad quem ... qui. her. & no. q licet pars non poſſit obtinere in cauſa ... tamen iudex poteſt reſeruare ius agẽdi ex cauſa apta, ... Bal. in authent. ſed ſi quis. C. de ſecun. nup.

LEX V.

VEl per literas. ¶ Nota q mẽſura põt pronũtiare vel per nuntium vel per literam. ¶ Item nota q non poteſt alij committere vt menſuret.

LEX VI.

1 ☞ Syndicatus tempore an agam contra iudicẽ, qui per imperitiam iudicauit ſi nõ appellaui, in caſu quo appellare poteram.

SI duobus mandauero.

§. Competit. ¶ No. q cõpetit hec actio illi, qui mẽſurat, tamẽ ſi ha-
1 berẽ tẽpꝰ, ego vellẽ aliter examinare. Facit ad qõnẽ, ſi iudex p imperitiã male iudicauit, poſſũ appellare: nõ appellaui, an habeã actionẽ ꝯ iudicẽ? Glo. dicit q non, in l. j. ff. quod quiſque iuris. In ꝯtrarium facit iſte tex. dic vt ibi dixi, & hãc qõnẽ diſputaui.

LEX VIII.

SI menſor. ¶ Nota hãc legem que facit ad queſtionem quaz hoc anno tibi dixi in l. non quicquid. §. j. in princ. ff. de iudic. nam lex punit iudicem, qui male iudicauit. Quid ſi iudex noluit iudicare? de quo vide vt ibi dixi.

LEX X.

1 ☞ Arbitrator male iudicans facit litem ſuam.

1 VEl cuiuſuis. ¶ Nota ad queſtionẽ, ſcis q iudex vel arbiter q male iudicauit, facit litẽ ſuã, qd de arbitratore ... eſt hic qd idẽ ſit, & idẽ ſit de proxeneta. l. j. de proxene.

a De religioſis [a] & ſumptibus funerum, & vbi funus ducere liceat. Rubrica vii.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ De religioſis. An & quando corpus ſemel ſepultum poſſit ad alium locum transferri, & cuius authoritas requiratur, vide Are in l. apud Iulianum §. conſtat. de lega. j. Item quod per ſolam illationem corporis mortui in aliquem locũ, non fiat locus religioſus, ſed quod requiratur authoritas epiſcopi, de iure Canonico, & an laicus poſſit poſſidere ius funerandi, & quedam alia, vide per Decium in c. quantum. de iudic.

LEX II.

a LOcum. [a] ¶ Not. q verbum alienum intelligitur ratione dominij, aliter habuiſtis in l. j. ff. de ſeruo corrupt. Item in ſimili quod cuius, &c. requirunt verba illa quod alicuius ſit ratione dominij, vt l. j. §. fi. cum lege ſeq. ff. nau. caup. ſtab.

ADDITIO.

a ALE. ¶ Locum. Uide ad intellectũ huius tituli q ... voluit quod per illationem humani cadaueris fiat locus religioſus, & deſinat eſſe in commercio noſtro, vt hic, & Inſtit. de rer. diui. poſt prin. ſunt correcte de iure Canonico, quod in hac materia preualet; quia locus non poteſt fieri religioſus ſine authoritate pontificis. ca. ad hec. de relig. domib. not. glo. xiij. q. ij. cap. in eccleſiaſtico. no. Innoc. in ca. abolende. de ſepul. Item dicit Io. Fab. Inſtitu. de rer. diui. q nullus locus dicitur religioſus, niſi per authoritatem pontificis fuerit conſecratus. in authẽ. vt nullus fabricet oratorias domos, &c. in rubro & nigro. vide Bart. in l. ij. C. de furtis. Sed ex quo fundatur cum voluntate, authoritate, ac vtilitate epiſcopi efficitur locus ſtatim ſacer & religioſus, de con

de conſecratio. diſtin. j. vnicuique. ⁊ in capellis que fiunt in domibus eſt neceſſaria authoritas epiſcopi, in eccleſia cathedrali eſt neceſſaria authoritas pape. dicit tñ Jo. fab. inſti. de rer. diui. §. religioſum. ꝙ licet abſq; dicta forma non dicat̃ religioſus, ea rõne, qua cemeteria per eos benedicta, tñ dicit quod eſt bene religioſus quantum ad hoc, vt non poſſit vendi vel pignorari, cum iura ciuilia quantum ad hoc non reperiãtur correcta. l. iij. C. que res pig. ob. poſ. ⁊ ibi, ⁊c. dicit quod cemeteria non ſunt in patrimonio, vel dominio aliquorũ, licet poſſint eſſe, vel prerogatiuam habebant inferendi ſuos. Adde Imo. in l. quid ergo. §. ſi. de leg. i. ⁊ que no. Bal. in rub. de rerum diui. in prin. Adde Fed. conſi. cxxx. ⁊ Rom. conſi. cccclxxvij.

§. Pretor ait. Facit iſte tex. ad queſtionẽ, ſtatutũ eſt hic quod priores nõ debẽt ire ad ſepeliẽdum corpus alicuius, modo quidam mortuus eſt in longinquis partibus, ⁊ oſſa portantur in ciuitatem, nunquid poterunt priores adeſſe? Et videtur quod ſic, quia oſſa non ſunt cadauer, vt hoc §.

LEX QVARTA.

1 Sepeliens defunctum quando videat̃ gerere ſe pro herede.
Cautela vt ſtatuatur tempus ad adeundum.
2 Notorium quid ſit, ⁊ quid manifeſtum, ⁊ in quo differunt.
3 Ordo iudicialis licet in notorio non requiratur, tamen tutius eſt quod obſeruetur.
4 Citatio quando requiratur in notorio.
5 Libellus in notorio non requiritur, nec ſit litis conteſtatio.
6 Reus contra notoriũ quando poſſit ſuas excuſatiões facere, ⁊ defenſiones proponere.
7 Conſeruatores, qui non poſſunt ſe intromittere niſi de exequendo, poſſunt audire defenſiones probabiles.
8 Notorium quibus caſibus probari debeat.
9 Sententia ſuper notorio an ſit ferenda ⁊ in ſcriptis.
10 Appellari an poſſit a ſententia lata, ſuper notorio.
11 Iudex principalis an exequatur ſententiam latam ſuper notorio appellatione non obſtante, quod non, ⁊ quod iudex appellationis poteſt inhibere.
12 Notorij materia, an habeat locum in contractibus, ſicut in criminibus.
13 Exceptio dilatoria ⁊ ſpoliationis nõ admittit̃ in cauſa notorij.

a SCriptus. a Not. † q; ſepeliendo defunctum non videt̃ gerere ſe pro herede, ſʒ
1 vt cautius ſit tibi, facias fieri inſtrumẽtum proteſtationis coram duob. teſti. vt l. at ſi quis. §. plerunq;. ſ. eo. Item vidi ſemel fieri, quia quidam fecit iſtam proteſtationẽ ⁊ geſſit poſtea hereditatẽ tãquam bona hereditaria, ⁊ exbrigatis debitis poſtea adiuit. Sed cautela debet eſſe vt ſtatuat̃ ſibi tẽpus ad adeũdũ, quo elapſo nõ poterit adire, ar. in l. ſi quis in ſtitut. ſ. de here. inſt. (Que hic de notorio inſerta ſunt, non ſcripſit Bart.) ¶ No. hic de materia notorij, vnde vt hec materia que eſt Legiſtis ignota, ⁊ penes Canoniſtas plenius liqueat. Primo queritur quid ſit notoriũ. Secũdo in quo differt a manifeſto. Tertio an in notorio ſit opus citatiõe. Quarto an libellus detur ante cõteſtationem. Quinto an probatione indigeat. Sexto an ſentẽtia, ⁊ an in ſcriptis. Septimo an ⁊ quãdo poſſit
2 appellari. Octauo an de executione. † Circa primum dic, q; notorium eſt illud, quod eſt ita euidens quod latere nõ poteſt, nec tergiuerſatiõe celari. ⁊ cuius eſt teſtis populus, vt dicitur in c. tua nos. de coha. cle. ⁊ c. veſtra. ⁊ h. d. iij. q. v. c. q; ſuſpecti. Manifeſtum dicit̃, q; vulgo dicit̃, ⁊ corã plurib. teſti. ſ. de teſti. l. heredes palam. quid ergo ſi quis occidat hominem coram plurib. teſtib. iudicabis notorium vel manifeſtum? Quidaʒ dicunt, q; ſi occidit coram decem, quod eſt notoriũ. ⁊ de hoc not. in c. de manifeſta. ij. q. j. Alij remittũt arbitrio iudicis. Et de hoc Spe. in tit. de toto. cri. §. iam de notorio. Sʒ qd arbitrabit̃ iudex? Dicas quod verum notoriũ eſt, quãdo factum eſt tale de ſui natura q; omnes ſciunt, vt ſcire eos veriſimile ſit, ſic quod nõ poſſit allegare ignorantiam, quin ſit ſupina, ſicut ſi quis gerat ſe pro epiſcopo in aliqua ciuitate, vel ſi quis in veritate toto populo aſpiciẽte occidit hominẽ, vel ſuſpendit, vel aliũ actũ exercuit in preſentia populi. d. l. j. de his qui in ecc. manu. ⁊ extra de tranſla. epi. c. quãto. ⁊ de cle. excõ. c. illud. Caue q; ſi proponas notoriuʒ in aliqua prouincia, oportet q; factum ſit tale, q; de ſui natura omnes de prouincia ſciãt vel ſcire poſſint, ſi in villa, quod illi de municipio vel caſtro. ſ. de iur. ⁊ fac. ign. l. regula. §. ſʒ facti, quid ergo ſi in villula, vbi ſunt pauci habitantes aliquid in cõſpectu omniũ factũ ſit, qui forte nõ ſunt ſex vel octo, dr quod ſit notorium. ſ. de ver. ſig. l. neratius. extra de cle. nõ reſi. c. i. ⁊ facit ſ. de his qui no. inf. l. ij. §. ſi. ſed hoc nõ credo, q; debet eſſe notum plurimis ⁊ multitudini. extra de coha. cle. ⁊ mul. c. ſi. ⁊ vicinia debet ſcire, extra de par. can. c. pe. ꝟ. ſi, ſ. vi bo. ra. l. ꝑtor. §. j. de v. ſign. l. palam. ſ. de inſti. l. ſed ⁊ ſi pupillus. §. proſcribere. Sʒ quot requiruntur? videtur ꝙ viginti. ſ. vi bon. rap. l. pretor. §. j. Uel dic, decem, quia tot populum faciũt. Gl. in c. j. de elec. ⁊ dixi in d. l. pretor. Et ita patet differẽtia inter manifeſtum, ⁊ notorium. Euidens quãdoque predicatur de vno, quandoque de alio, extra de elect. c. ſi forte. ⁊ c. abbate. de re iud. lib. vj. Quandoq; tamen manifeſtum, ponitur pro notorio. C. de app. l. ciues. ſ. ad Turpil. l. ab accuſatione. §. nũtiatores. de dote prele. l. ij. extra de ver. ſig. c. cõſtitutionem. de off. dele. c. j. lib. vj. de inu. rup. teſta. l. ſi quis. §. hi autem. ver. niſi forte. Unde vbi manifeſtum ſcribitur in aliqua materia, que nõ requirat iudicialem indaginem nec probationẽ, propter quod exponitur manifeſtum, id eſt notoriũ, alioquin impropria ſignificatiõe reiecta, verba ſm ſubiectam materiam intelligantur. ſ. loca. l. ſi vno. Et ita ſaluatur gl. iuris ciuilis, que quãdoq; dicit ꝙ manifeſta probatione non indigent, vt not. in d. l. ij. de dote prelega. Et nõ exigo ꝙ illi de populo ſimul ſciuerint, quia ſufficit ꝙ per diuerſas vices, dum tamẽ toties ⁊ tot quod magna pars populi ſcire poſſit, per d. §. hi autem omnes. Item dicitur, ꝙ etiam notorium eſt, vbicunq; cõſtat iudici, vt iudici, vt ſi in figura iudicij aliquid factũ, vel dictum ſit, quãuis populus, vel maior pars populi hoc nõ ſciat. Et ſic itellige C. qui ⁊ aduer. quos. l. j. ſ. de appel. creditor. §. iuſſus. ⁊ de ſen. ex com. in vj. c. venerabilibus. §. ſecus. de appel. c. Romana. §. ſinautem. lib. vi. de offi. deleg. c. de cauſis. ¶ Quidam autẽ exigũt ꝙ fiat tot cum iudice, quod poſſit dici notoriuʒ, Et ita videtur tenere Spe. in d. §. iã de notorio. ver. Pe. de Sampſone. ⁊ §. hoc notorium. pro quo C. de cuſt. reo. l. ij. Aut cõuocatis publice teſtibus, quod nõ eſt veruʒ, quia ſm hoc nihil faceret figura iudicij, que multum facit per predicta. Ad quod C. de don. l. in donatio. in prin. cum ibi not. ¶ Item eſt notoriũ quod per acta ⁊ proceſſus apparet. C. de lit. cõteſt. auth. offeratur. extra de reſcrip. c. cum cõtingat. ij. q. i. Deus omnipotẽs. §. quando autem. C. de dilat. l. j. lib. x. Uel quãdo reſultat ex iuris preſumptione in authen. de reſt. ⁊ ea que par. § vnum. ſ. ad Turp. l. j. ⁊ de his q ſunt ſui vel alie. iur. l. filium. Item eſt notoriũ, ꝙ cõmunis ⁊ antiqua credulitas ſiue traditio habet pro incõcuſſo, ſicut quod Carolus fuit rex Sicilie, paſſio Chriſti, ⁊ ſimilia. C. de ſum. tri. l. j. ibi, quam diuum Petrum. ⁊ ſ. de reb. dub. l. ſi. de cada. puni. l. j. ſ. de adop. l. ſi. ſ. de legatio. l. ſi. in authen. vt non luxu, contra natu. §. pen. ſ. de fun. inſtru. l. queſitũ. circa prin. Et no. Hoſt. in d. c. quãto de tranſla. epiſc. Spec. in tit. de no. cri. § iam de notorio. ver. item ſi notorium facti. Inn. tamen dicit, ꝙ illud eſt probandum extra de ver. ſigni. c. veniens. Primum tamen ego ſequor per leges quas allegaui. Itẽ poteſt dici notoriuʒ illud quod indubitanter rumor vulgaris aſſerit, videtur expreſſum extra de ele. ca. Cumana. §. ſi. ibi, indubitanter. Sed hoc poteſt eſſe verũ in arẽgis factis, que latere non poſſunt, ſecus in alij. ſ. de ſen. excõ. ca. ſi iudex laicus. li. vj. Et ſic intellige extra de purg. cano. c. cum dilectus. Et quod ibi not. per Jo. And. poſt Hoſt. ¶ Item notorium eſt illud, quod oculis iudicis patet. de ſe. ſ. de min. l. minor xxv. ann. extra de corp. vitia. c. i. ⁊ d. c. ſi forte. de verb. ſig. c. cõſtitutionem. lib. vj. Et nota ꝙ ſecurum eſt ⁊ cautum ꝙ anteꝗ̃ ꝓcedatur vt in notorio pronũtietur eſſe notoriũ, vt no. Jo. And. extra de ſen. ⁊ re iudi. c. paſtoralis in Cle. Sʒ pars etiam caute faciet, ſi appellat ex illa pronuntiatione, ⁊ admittetur, extra de ap
3 pel. c. Romana. §. ſentẽtias. lib. vj. ¶ Et nota † ꝙ in notorijs nõ eſt ordo iudiciarius obſeruãdus, vt ca. ad noſtram. el ij. extra de iniurijs. ſ. de libe. exhi. l. iij. §. Iulianus. ver. is vero. Securius tamen eſt iudicem in dubio iudiciariũ ordineʒ obſeruare, ne forte reputetur notoriũ, q; non eſt, proceſſus annihilet̃, niſi eſſet ita notorium euidẽter, q; eſſet rediculũ ordinẽ iudiciariũ obſeruari, extra de app. c. cõſuluit. ⁊ not. Hoſti in c. cum ſit. e. tit. de pur. cano. c. pe. ⁊ ſimile cõſilium extra de iudi. cle. diſpendioſam. in ſi.
4 † An autem opus ſit citatione? Gl. dicit ꝙ ſic. in ca. ad noſtram. Item Inno. extra de app. in c. cum ſit Romana ⁊ idem in Spe. in tit. de no. cri. §. j. ver. ⁊ nota, ⁊ ver. dicit quoq;. Quibus ob. d. c. cũ ſic. de cler. coniug. ⁊ c. bone. ⁊ c. venerabilem. ⁊ videtur expreſſum in d. c. quanto. de trãſla. epiſ. ij. q. i. c. ſtatuimus. ⁊ c. quoniã. de fil. preſby. Dicas q; in notorio iudici, vt iudici, ꝙ illa die non eſt opus citatiõe, vt ſi quis iniuriat̃ in preſentia iudicis pro tribunali ſedentis, Ex quo tunc habet partis preſentiã, nõ oportet amplius euocare. Et ſic poteſt intelligi l. creditor. §. iuſſus. ſ. de app. extra de penis. c. j. lib. vj. Sʒ die elapſa, ⁊ maxime parte abſente, videtur neceſſe ꝙ citetur, extra de verb. ſig. c. cuʒ olim. el ij. de pen. c. licet. Et patet ꝙ per cõfeſſionem emiſſam in iudicio ſit res notoria, vt c. Cumana ſ. alleg. ⁊ tamen pars vocatur in ſententia ſ. que ſentẽ. ſine app. recip. l. i. §. item cum ex edicto. In notorio vero facti trãſeuntis vel interpellantis, dicũt omnes partem citandam, ſed in cõtrarium faciunt ſupradicte oppoſitiones. Et tñ ſecurius eſt partem vocari, vt no. Hoſti. in d.

c.cum ſit. Ego credo ꝙ ſit neceſſe partem citari, qꝛ in c. paſtora-
lis. extra de ſen. ⁊ re iudi. in Cle. papa nõ denegat notoriũ. ⁊ ta
men ſententiã infirmat propter defectum citationis. Si tameñ
iudex timet ſcandalum vel periculum, poteſt ſine citatione pro-
cedere, vt c. venerabilem. ⁊ c. bone. ⁊ maxime ad ſententiaꝫ excõ
municationis, que fertur in abſentem. extra de ſimo. c. accuſatũ.
d.c. cum ſit. ⁊ no. in d.c. de manifeſta. ⁊ facit bene extra de ſen. exc.
c. conſtitutionẽ felicis. lib. vj. in fi. tamẽ nõ opus eſſet monitio-
ne. Nec ob. c. ſacro. extra de ſen. excom. qꝛ ſolue vt ibi, ⁊ no. Ho.
in c. cum ſit. Nam in duobus caſibus nõ requiritur monitio tri-
na. Primo vbi ex prima monitione apparet de contumacia par
tis, ⁊ vbi iam facto notorio ꝓcedit ad excõmunicationẽ ex vna
monitione ſm Hoſt. in c. ſi ſacerdos. de offi. ord. ⁊ citabitur per
edictum, ſicut in alijs cauſis ⁊ cum internallis ſi ſit poſſibile, vt
ibi. Nec ob. extra de ſenten. ⁊ re iud. c. cum olim. qꝛ ibi vel pars
fuit citata, vel papa proceſſit de plenitudine poteſtatis vt not.
per gl. ⁊ Hoſt. qꝛ ibi reus habebat bonas defenſiones, ⁊ nihilo-
minus fuit condẽnatus abſens, ꝙ potuit fieri, cum in vero noto
rio procedit per viã inquiſitionis. l. ea quidem. C. de accu. etiã
ſi ſit abſens, poteſt condemnari, vt c. quoniã. extra vt lit. nõ cõt.
Spe. dicit ꝙ audietur, ⁊ ſi fuit condemnatus tanquam de noto
rio, cum tamẽ nõ eſſet notorium, reuocabitur, extra de ſent. ⁊ re
iudi. c. cũ Bertholdus. Tu dicas quod ſi vult dicere ſentẽtiam
nullam ex eo ꝙ nõ eſt notoriũ, ⁊ nõ fuit ordo iudiciarius obſer-
uatus, vel iniquitatem euidentẽ cõtineret, quod audietur. c. pa-
ſtoralis. ſ. alle. Alias aũt nõ audietur, ſi condemnatus eſſet ab
ſens debita ſolẽnitate ſeruata. Et ſic intellige ꝙ idem Spe. no.
eo. titu. §. j. Sed an debeat vocari ad ſingulos actus iudiciales.
Inn. videtur tenere quod non. in d.c. tua nos. in gl. parua. Sed
5 quid ſi pars compareat, † an debeat dari libellus? Dic ꝙ non,
nec neceſſaria eſt cõteſtatio, vt d.c. ad noſtrã. ⁊ d.c. de manifeſta.
⁊ c. ſolus. ⁊ no. in c. tua nos. de libe. ob. c. i. ⁊ in auſ. de exhib. reis.
6 §. ſancimus. † Quid ſi reus velit excuſationes vel defenſiões ꝓ-
ponere? Dicit Inn. ⁊ Hoſt. in c. tua nos. ⁊ Spe. in d. §. j. verſic. ꝙ
ſi iudicis, quod iudex audire debet, ⁊ ſi non audierit, non valet
proceſſus. Si tamẽ audierit, ⁊ probationes non admittat, tamẽ
bene valebit, ⁊ ſufficit quod iudex corã ſuperiore poſſit oſtende
re crimen notorium, ſed pro reo nunquid ſaltem ſuperior debet
probatiões alias admittere, quare nõ ergo principalis iudex?
Videtur verius diſtinguẽdũ, qꝛ aut factũ ⁊ facti qualitas ſunt
notoria v.g. notorium eſt, quod Titius interfecit hominem, et
ipſum cũ armis aſſaliuit, occiſo nõ percutiente nec ſe defenden-
te, tunc ego credo quod reus nõ audietur nec ad proponẽdum
nec ad probandum quod ad ſui defenſionẽ fecerit. Et eſt expreſ
ſum in vſibus feu. de pace iura fir. c. i. §. ſi quis hominẽ. Si vero
facti qualitas nõ ſit notoria, verbi gratia, quis in iure cõfeſſus
eſt quod occidit hominẽ, vel forte occidit pluribus preſentibus
qui viderunt eum mortuum, non tamẽ primum inſultum vide-
runt, nunc vult probare quod occiſus primo inuaſit. Iniquus
eſſet iudex qui eum nõ admitteret. Et hoc probat per d. §. ſi qs
hominẽ. imo poteſt dici quod obiectꝰ talis extra ius facit deſi-
nere rem eſſe notoriaꝫ, ⁊ hoc bene probatur. ĩ. de tab. exhi. l. i. §.
ſed ſi neget. extra de ſent. excõmu. in vi. c. venerabilibus. § ideꝫ.
⁊ § ſeq. li. vj. ⁊ Inſt. de eo cui li. cau. bo. add. §. hec ꝯſtitutio. ibi,
7 quam ergo. † Et ideo cõſeruatores, qui nõ poſſunt ſe intromit
tere niſi de exequendo poſſunt adire defenſiones ꝓbabiles, ſi ex
tra iudicium proponantur, extra de offi. dele. c. i. lib. vj. ⁊ ibi not.
8 † Item queritur nũquid debeat probari notorium? Doc. dicũt
vbi ſ. quod nõ, quib. obſtant iura, que ſuperius allegaui. Vnde
videtur melius indiſtincte tenendum, quod non ſit neceſſarium
teſtes recipere in caſu veri notorij, ĩ eo quod notoriũ eſt, ⁊ quod
condẽnatio valeat, ⁊ ꝓceſſus, dato ꝙ nihil probatum ſit, patet
per iura ſ. all. ⁊ quod ſufficit quod ſuperior reperiat notoriũ, ⁊
ſibi dicatur quod ſit notorium. Sꝫ ſi dubitaretur, non eſſet no-
torium ⁊ ꝓcederet ſuperior per informationẽ ad hoc vel rei eui
dentiã, ſicut primo per iura ſ. allegata. ⁊ maxime p d. §. ſi quis
hominẽ. Quid ergo ſi crimen denũtiatum eſt iudici, ſicut noto-
riũ? Dic ꝙ ſi ſit talis iudex, ⁊ populꝰ, qui videre poſſunt, ſicut
epiſcopum ſedentem in ſolio publice, tunc ſtatim procedet ſine
informatione. Si autẽ hoc non contingit, tunc informationem
recipiet, ⁊ per eam procedet, ⁊ ſic intellige l. ea quidẽ. C. de accu.
ibi, perpenſo iudicio. Et in illa informatiõe debet vocari pars,
ſm Inno. ⁊ Hoſt. in d.c. tua. ſed ſecundum Arch. non eſt neceſſe,
vt no. in d.c. j. lib. vj. de offi. deleg. Ego credo quod ſit tutũ eã vo
cari, per c. bone. §. licet. de ele. Et vide quod ibi no. Inn. ⁊ quod
plures teſtes recipiantur in informatione ne ſit tergiuerſatiõi
locus. Et dic quod teſtes non habẽt neceſſe ſemper deponere de
viſu, vt notat Io. An. poſt Hoſt. extra de purga. cano. c. cũ dile
ctus. Quid ſi ſunt pauci. Archi. dicit nõ eẽ notoriũ. d.c. j. ꝙ po
teſt eſſe verum, niſi quando communis credulitas ⁊ indubitata
9 hoc inuit, vt ſ. ꝓbaui. † Sꝫ an ſit neceſſaria ſnĩa, nõ videt, extra
de diuor. c. ſignificaſti. ⁊ tenet Arch. extra de ſen. ⁊ re iud. c. Ro
mana. §. ſi. in fi. in gl. ſciẽdum. ꝙ eſt verum, vbi tenditur ad ſen
tentiam ſalutarem, ſecus alias, extra de diuor. c. porro. de pur.
10 cano. c. pe. iij. q. v. ꝙ ſuſpecti. ¶ † Sꝫ an debet dari in ſcriptis
nõ videtur, cum nec libellus detur, vt ſ. dixi. C. de ſen. ex breui
reci. authen. niſi breues. in auth. de man. princ. § ſi tibi quo
Tutum tamen eſt ſcribere, extra de verbo. ſigni. c. ſepe. §. ſen
tiam. in Clemen. Sed an poteſt appellari. non videtur extra de
app. c. conſuluit. ⁊ c. propoſuit, ⁊ c. peruenit. C. quorũ appe. non
reci. l. abſtinẽdum. ibi, dummodo euidentis atque cõuicti. D
ꝙ nõ poteſt appellari, ſi tamẽ appelletur de facto ⁊ corã iudice
appellationis proponatur non eſſe admittendaꝫ appellation
quia factum ſuper notorio, ⁊ iudici appellationis de hoc co
non admittetur, alias ſic, vt extra de appel. c. Romana. § ſi
tem. Et debet iudex appellationis procedere per inform
ſicut primus, ⁊ ſi reperiet notorium, cõfirmabit proceſſ
tentiam, ſin autem ſecus, tunc omnia annullabit. vt no.
11 Hoſt. in c. tua. vt ſ. dixi. † Nunquid ergo iudex principa
quat nõ obſtante appellatione? Dic ꝙ nõ, imo iudex app
nis põt ei inhibere, ex quo inceperit cognoſcere an appe
ſit admittenda vel nõ, vt d.c. apparet. Ante inhibitionem
ſet exequi, vt no. doct. in d.c. tua. ꝙ ego non credo caſu quo
poſſet retractari executio. ĩ. de app. reci. l. ſciendum, niſi in c
ĩ. de app. ⁊ relat. l. conſtitutiones. ⁊ videtur not. ĩ. nihil no. ap
12 pend. l. j. § ſi quis. † Sed an iſti modi procedendi obtineant in
tractibus ⁊ in alijs ꝙ in criminibus? Inn. videtur dicere, ꝙ
in c. tua. in fine magne gl. de coha. cler. ⁊ mul. Sꝫ videtur veri
ꝙ ſaltem ſuper hoc obtineat, quod notorium probari nõ debe
⁊ ibi notat Hoſt. Sed bene verũ eſt ꝙ illa que ſupra dicta ſunt,
non obtinẽt in caſibus in quibus in contractibus procederetur
per viam inquiſitionis, de quibus no. per Inno. de iureiur. c.
13 ad noſtram. † Item exceptiones dilatorie non admittuntur in
cauſa notorij, nec exceptio ſpoliationis, vt in Spe. de pe. ⁊ poſ.
§. quoniam. vbi verius. Iteꝫ quidam dicunt ꝙ probatio fieri de
bet intra octo dies. Dic per Inno. de ſenten. excõ. in vj. c. ſolet.
in Spe. eodẽ. tit. §. j. verſi. item ſi notorium facti. Iſta ſufficiant
de notorio.

ADDITIO.

a Io. Frã. Rue ¶ Scriptus. Adde in hac materia notorij Io.
Fab. in proemio Inſt. vbi plene, ⁊ pleniſſime p Can. in c. veſtra.
⁊ c. tua. de coha. cle. ⁊ mulie. hec enim repetitio nõ habetur in le
cturis antiquis, ⁊ ideo puto ꝙ non ſit Bar. quod etiã ex ſtylo, ⁊
tot capitulis ſuadetur, quod Bar. non ſolet allegare.

LEX VI.

a **Vel que paterfamilias.** Ro. vt ha
ẽt ſi non ſunt heredes pr̃is, habẽt iura ſepulchrorum.
¶ Scꝺo no. ꝙ ex literis inſculptis in lapide c
habetius. De quo habes in l. monumentorũ. C. e. facit ad o
* nũquid antiquis literis ſit credendũ, * tangit Spe. in ti. de p

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Vel que paterfamilias. Et ideo nõ debẽt ſepulchra
per aliuꝫ aperiri, nec alius in eo eſt ſepeliendus. Vide Bolog.
in additione ad conſi. Ioan. de Ana. ad fi.
* CLAV. ¶ Credendum. Et an chronica probent, vide Felyn. in c.
ij. de reſcrip.

LEX VIII.

Oſſa. Omnia que ſũt in loco meo a me poſſeſſo, t
ſum mea authoritate tollere, vt l. quemadmo
dum. §. j. ad leg. Aqui. fallit hic fauore religionis.

LEX XIIII.

At ſi quis. alias incipit, **Et ſi quis.**
§. Sicui funeris. Nota ꝙ ex mãda to teſtatoris
a oriturᵃ mandati actio, quod apparet, quia hic datur, de qua
cum alia non concurrit.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Non oritur. Ad l. clemẽs. ĩ. de here. inſti. per Bal.
mandatum. C. manda.

§. Poteſt tamen. Nota ex hoc verſi. quod exe-
cutor, qui officiuꝫ executoris
a ſuſcepit, vel acceptauit aliquo modo, cogitur illud implere, vt
hic. De hoc not. in l. nulli. de epiſ. ⁊ cler.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Illud implere. Vide Dec. conſ. xci.

§. Plerique. Nota ꝙ per proteſtationem declarat
animus proteſtantis. ¶ Secũdo nota
quod proteſtatio nõ operatur vltra illud, ad quod verba prote
ſtationis

ſtationis ſe extendunt, vt no. per Inno. extra de conſti. c. cū M. Ferrarienſis, ⁊ per Ioā. And. in c. cauſam. extra de re iud. dixi plene de operis noui nun. l. non ſolum. §. ſi.

LEX XXVIII.

Quod ſi nulla. Iſtā l. allegat Dy. in l. ſi cōſtāte. §. ſi vir. ſo. ma. quod ſi mulier nihil habeat in dotem, debet alia viro.

LEX XXXIIII.

1 Ecclesia non poteſt fieri in re, que ſubiacet reſtitutioni.

Si locus. No. ꝙ licet cōmunis opin. ſit quod res que ſubiacet reſtitutioni poſſit interim alienari, licet de hoc fuerint opinio. in gl. contrarie in l. final. §. ſi autem auaritie. C. communia
1 de leg. tamen hoc fallit in libertate, vt ibi patet. † Item fallit, ſi quis vellet facere locum religioſum, ⁊ ideo in re, que ſubiacet reſtitutioni, nō poſſet conſtrui ecclesia.

LEX XXXV.

a **Minime.** a No. ꝙ qd bannitus, qui poteſt impune offendi ⁊ occidi ſecundum formam ſtatuti, poterit etiam occidi a filio ⁊ a patre, licet Dyn. aliter dicat. j. de adulteriis. l. ſi adulterium. cum inceſtu. §. liberto.

/IIT:O.

a ALEX. ¶ Minime. Et aduerte ꝙ lʒ iſte text. ex abrupto allegeť qd filius pōt patrem venientem contra patriam occidere, ⁊ gl. tamen hoc intelligit, ſi hoc filius faciat defendendo, alias ſecus, que videtur deſtruere iſtum tex. niſi referas gl. ad illam partez litere tantum ibi, dum dicit, ⁊ liberos interficiēdos venerit. nō autem ad ſuperiorem partem, ⁊ vide Bald. in l. ſi adulteriū. hic alleg. ⁊ ex iſto tex. dicunt quidam quod impune poſſit occidi pater veniēs cōtra fidem Chriſti, imo pretio afficeretur. Uide qd dixi poſt Bar. in l. ſi quis a liberis. §. parēs. de lib. agn. ⁊ qd no. Mod. in l. quamuis. cū l. ſeq. ſol. mat. ⁊ hic adde gloſ. xxiij. q. iij. c. fortitudo. adde quod Abb. conſi. ciiij. tenet quod filius rebellis nō ſit in poteſtate patris, ex quo poteſt ipſum occidere, ⁊ ſic an filius poſſit teſtari, vide Fely. capit. literas. de preſump. Cepo. conſi. v. ⁊ lxxix.

LEX XLIIII.

a **Cum in diuerſis.** a Not. quod debet inſpici vbi eſt pars principalior. ¶ Item not. quod principalior pars hominis eſt caput, vnde teſtis interrogatᵒ ſi cognouit an talis eſt talis
b dixit ꝙ ſic, quia vidit caputᵇ eius, vel faciem eius.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Cum in diuerſis. Circa hoc, an vbi eſt caput, cenſeatur eſſe totum corpus, vide Bal. in cap. j. §. ad hec. de pace iura. firman. Feli. in c. cum non liceat in prin. de preſcrip.
b ALEX. ¶ Quia vidit caput. De teſte dicente qd cognouit aliquē eſſe talē, qr vidit caput eius, adde latius Bar. in l. ſtigmata. C. de fabric. li. xj. Et ad iſtum tex. vide not. Bal. in c. j. §. ad hec. de pace iura. fir. ⁊ ibi an vendito capite caſtri, intelligatur venditum totum caſtrum, vide etiam not. xiij. q. ij. c. in eccleſiaſtico. que autem dicatur facies, pro ſtatuto duplicante penā pro vulnere illato in facie, dicit Ang. in l. ſi quis in metallum. C. de pen. quod cōprehendit deſcenſiue vſque ad barbam incluſiue, ⁊ aſcenſiue vſqʒ ad capillos, ⁊ tota frons etiam ex tranſuerſo cum maxillis dicitur in facie. Allegat textū cum gl. in l. item Mela. §. j. ad leg. Aquil. Facit d. l. ſi quis. ⁊ ibi etiam dicit Ang. per iſtum tex. quod non valet ſtatutum, quod quis debeat bullari in fronte, quia facies hominis non debet maculari.

De mortuo inferendo, & ſepulchro ædificando. Rubri. viii.

LEX QVARTA.

a **Longa.** a Dicit gloſ. quod nec longiſſima poſſet preſcribi, quia incorporalia non preſcribuntur, vnde iſtud eſt verum in ſeruitutibus realibus, ſecus in iuribus perſonalibus, vt p'ene dixi in l. iuſto. §. non mutat. ſ. de vſucapionib. Doct. in l. fin. de preſcript. longi tempo. Et ideo puto, quod hoc non preſcribat, quia non habebat titulum, nec bonam fidem. ¶ Ultimo nota, ꝙ ea res que ſui priuilegio non preſcribitur, non preſcribitur ſpatio xxx. anno. vel xl. anno. ab eo qui titulo caret.

ADDITIO.

a ¶ Longa. Ad intellectum huius tituli, vide que dixi ſ. tit. proxi. in apoſtilla magna, vbi vnum no.

Finis prime partis Commentariorum Bartoli ad Digeſtum Uetus.